

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'רנג

ערב שבת קודש
פרשת ואתחנן / נחמו
ט"ו במנחם אב התשע"ח

יוצא לאור על ידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

צעירי אגודת חב"ד

פקודת יום

להביא את הגאולה עוד השבת!

ויהי רצון שקבלת ההחלטה הטובה ע"י ההוספה ("דמוסיף יוסיף") בכל הפעולות דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה, עוד לפני הקיום בפועל - תביא תיכף ומיד את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בעיצומו של יום השבת, שבת נחמו, ההתחלה ד"שבע דנחמתא", באופן ד"נחמה בכפלים".

ואז תקויים בקשת משה רבינו "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה (זו ירושלים) והלבנון (זה בית המקדש) - שמשה רבינו "גואל ראשון הוא גואל אחרון", מכניס את כל בני" לארץ באופן של גאולה נצחית שאין אחרי גלות.

(משיחת ש"פ ואתחנן, שבת נחמו, ט"ו מנ"א תשמ"ח - ספר השיחות תשמ"ב, ב, עמ' 585)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ו במנחם-אב ה'תשע"ח - כ"ב במנחם-אב ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ו במנחם-אב	הלכות טוען ונטען.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי שחיטה פרק ו.	מ"ע רמו.
ז'	ט"ז במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק ז.	מ"ע רמו.
ח'	י"ז במנחם-אב	פרק ז-ט.	פרק ח.	מ"ע רמו.
ט'	י"ח במנחם-אב	פרק י-יב.	פרק ט.	מ"ע רמו.
י'	י"ט במנחם-אב	פרק יג-טו.	פרק י.	מ"ע רמו.
יא'	כ' במנחם-אב	פרק טז. הלכות נחלות.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יא	מ"ע רמו. רמח.
יב'	כ"א במנחם-אב	פרק ג-ה.	פרק יב.	מ"ע רמח.
יג'	כ"ב במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק יג.	מ"ע רמח.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	צות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', ט"ו במנחם-אב	3.27	4.30	4.55	6.00	9.18	12.47	1.22	7.41.6	8.08
ז', ט"ז במנחם-אב	3.29	4.31	4.56	6.00	9.18	12.47	1.22	7.40.9	8.07
ח', י"ז במנחם-אב	3.30	4.32	4.57	6.01	9.18	12.47	1.21	7.40.2	8.07
ט', י"ח במנחם-אב	3.31	4.33	4.58	6.02	9.19	12.47	1.21	7.39.5	8.06
י', י"ט במנחם-אב	3.32	4.33	4.59	6.02	9.19	12.47	1.21	7.38.8	8.05
יא', כ' במנחם-אב	3.34	4.34	4.59	6.03	9.19	12.47	1.21	7.38.0	8.04
יב', כ"א במנחם-אב	3.35	4.35	5.00	6.04	9.20	12.47	1.21	7.37.2	8.03
יג', כ"ב במנחם-אב	3.36	4.36	5.01	6.04	9.20	12.47	1.21	7.36.4	8.03

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם). שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
ואתחנן / נחמו	7:04	7:19	7:12	7:21
עקב	6:59	7:14	7:07	7:15

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

פקס: 03-9606169 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

7474-ISSN 0793

ב'טעם העליון⁸.

פרקי אבות - פרק ג'⁹.

יום רביעי

כ' במנחם-אב

יום היארצייט-הילולא השבעים וארבעה של הרה"ג הרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק שניאורסון נ"ע, אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו; דור חמישי, בן אחר בן, לכ"ק אדמו"ר ה'צמח-צדק'. נאסר והוגלה על עבודתו בהחזקת והפצת היהדות, ונפטר בגלות בשנת ה'תש"ד, בעיר אלמא-אטא, קזחסטאן (ברית-המועצות לשעבר), ושם מנוחתו-

8) לוח כולל-חב"ד פ' יתרו, כדעה האחרונה בשו"ע אדה"ז שם.

אדה"ז היה קורא את עשרת הדיברות דפ' ואתחנן בנוסח-טעמים מיוחד, שונה מזה של הקריאה בכל השנה ואף מזה של עשה"ד דפ' יתרו, וכן נהגו גם כל בניו. הוא לימד זאת להרה"ק הרב"ש בן הצמח-צדק, שלימד זאת להרה"ק הרו"א אחי כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (לקוטי-דבורים ח"ב עמ' 459). וראה ספר התולדות אדה"ז ח"ד עמ' 1070).

9) ראה הערה 13 בלוח גיליון הקודם - ש"פ דברים.

כבוד¹⁰.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להתוועד ביום זה (וכשחל בימות החול, היה מסיים מסכת בתחילת ההתוועדות)¹¹.

וכתב הרבי: "ועלי החוב והזכות גדול להציע ולבקש וכו' - ללמוד בהתוועדות מתורתו, ולנדב ביומא דין לז"נ [=לזכות נשמתו]..."¹².

ביום כ' במנחם-אב תשכ"ד - עשרים שנה לפטירת אביו ז"ל - יסד כ"ק אדמו"ר את 'קרן לוי יצחק' על-שם אביו ז"ל¹³.

10) תולדותיו - בספר 'תולדות לוי-יצחק' (הוצאה רביעית - קה"ת, כפר-חב"ד תשנ"ה). תצלום מצבתו שם ח"ג עמ' 764 ו-832.
 11) ספר-המנהגים עמ' 001.

12) בשולי מכתב (כללי-פרטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ, לקוטי-שיחות כרך לט עמ' 231.

13) מטרתו - לעזור בהלוואות במיוחד למוסדות חינוך על-טהרת-הקודש ולמלמדי לימודי-קודש - ספר-המנהגים שם. וראה לקוטי-שיחות כרך כג עמ' 270 אודות המגביית והנתינות המיוחדות לצדקה בימי סגולה (ובארוכה - 'התוועדות' תשמ"ה ח"א עמ' 651 ואילך. וב'התוועדות' תשמ"ו ח"ג עמ' 593 ואילך שזה שייך גם לנשים וטף), שזהו דבר הפשוט שא"צ להזכירו במפורש בכל שנה, ומי שלא נתן - ישלימנה בימים שלאחרי זה, עיי"ש.

בוא ליטול חלק פעיל במבצע כשרות!

מידי ערב נערכות הכשרות מטבחים ברחבי הארץ על ידי פעילי 'מבצע כשרות'

חסיד חב"ד! אנו זקוקים לך, בכדי שנוכל לתת מענה לכל בקשה

לפרטים והצטרפות: 053-330-9419 יענקי

צעירי אגודת חב"ד אגף המבצעים

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שישי

ט"ו במנחם-אב

סוף זמן קידוש לבנה הוא ליל ש"ק, ט"ז במנחם-אב, בשעה 1 ו-11 דקות (למי שלא קידש במוצאי תשעה באב).
היום אין אומרים תחנון. בליל שישי וביומו, וכן במנחה שלפניו.

(בגיליון הקודם נשמטו מנהגי ט"ו באב, ובאים כאן השייכים גם להבא):

בנוגע לימים אלו כתב הרבי: "עליפי מנהג ישראל, אשר תורה היא, לקדש הלכנה דווקא במוצאי תשעה באב... הרי הזמן גרמא לחדש ההתעוררות להחלטות טובות בכל ענייני תשובה והתורה ומצוותיה, שהן המבטלות סיבת הגלות... וכיוון שגדול כוח החלטות הנעשות בציבור - לקבלן בהתאסף רבים יחד בהתוועדות שמחה, שמחה באמירת דברי תורה, שהיא המשמחת לב ועיניים מאירה, ושמחה פורצת גדר והגבלה בלימוד התורה והידור בקיום מצוותיה, התוועדויות בפרט ביומין זכאין הסמוכין לט' באב, ועל-כך פנים: בחמישה-עשר באב, ובשבת 'שלו' שלאחריו, ובשבת שלאחריה, שבת מברכים דחודש אלול, חודש החשבון (והתשלומין) דימות שנה זו. ובשלוש פעמים הווי חזקה - חזקת תורה ומצוותיה ומתוך שמחה וטוב לבב תמיד כל הימים"¹.

כדאי ונכון לפרסם ולהכריז בכל מקום את הוראת חז"ל² ש"שמחמישה-עשר באב ואילך - דמוסיף לילות על הימים לעסוק בתורה, יוסיף

(1) ממכתב (כללי-פרטי) מוצאי ת"ב ה'תשד"מ (באותה שנה, ובעוד שנים שחל ר"ה שלהן - ובחולל כל חגי תשרי - בימי ה'ז, הדגיש הרבי פעמים רבות את מעלת ה'חזקה'), לקוטי שיחות כרך לט עמ' 922.

(2) תענית לא, א ובפירש"י. רמ"א יו"ד רמו סעיף כ"ג, מג"א אר"ח לרח ט"ק א.

חיים על חייו"³.

"...ידוע מנהג ישראל שמחמישה-עשר-באב ואילך, מברכים איש את רעהו בברכת 'כתיבה וחתימה (וגמר חתימה) טובה', וכמרומוז במזלו של חודש מנחם-אב, מזל אריה... - ראשי תיבות 'אלול, ראשי-השנה, יום-הכיפורים, הושענא-רבה', היינו, שבחודש מנחם-אב נרמזו גמר ושלמות החתימה טובה בה'פתקא טבא' דהושענא-רבה"⁴.

שבת קודש פרשת ואתחנן

ט"ז במנחם-אב, שבת נחמו

בקריאת 'שניים מקרא ואחד תרגום' קוראים את עשרת-הדיברות ב'טעם התחתון'⁵.
החשבון-צדק שעל כל אחד ואחד לעשות בקשר ללימוד התורה, נתינת הצדקה וכללות המצוות במשך כל השנה, מתחיל משבת נחמו.
בעת קריאת עשרת הדיברות עומד הקהל ופניו אל ספרי-התורה⁶. קוראים את עשרת הדיברות

(3) ובמיוחד להוסיף בשיעורי תורה ברבים, לייסד חדשים ולחזק ולהרחיב את השיעורים הקיימים - 'התוועדויות' תש"נ ח"ג עמ' 124.

(4) שם עמ' 770, וראה גם בעמ' 725 הערה 63. בע"פ היה הרבי מקדים ומברך, כגון בשיחת י"ג מנ"א תשל"ט. וכן בסיום המאמר דכ"ג מנ"א תשכ"ח (ספר המאמרים - מלוקט' ח"ה עמ' שמו, ומצויין שם ללקוטי-שיחות ח"ד עמ' 1163 בהערה, שבכ' מנ"א מתחלת - בנוגע לכמה עניינים - ההכנה לראשי-השנה). **בכתב** - בדרך-כלל היה מאחל רק מיום א' דר"ח אלול, אך היו יוצאים-מן הכלל ('אוצר מנהגי חב"ד', אלול-תשרי, עמ' י"ג. וראה 'בית חייני' גיליון 99 עמ' 14).

(5) שו"ע אדה"ז סי' תצד סי"א.

בכף החיים (סי' סא ס"ק לה) דן אודות החשבש בקריאת פסוק 'שמע' פעמיים בשמות משום 'האומר: 'שמע, שמע' (בשורע אדה"ז שם ס"ח), והביא מס' מאמר מרדכי ודברי מנחם, שאין לחוש כיוון שקריאתו מוכחת עליו שכופל כל הפסוקים. וכ"כ בס' עוד יוסף חי' פ' ויגש.

(6) ספרי-השיחות תשמ"ח ח"ב עמ' 582.

(7) ספרי-המנהגים עמ' 31.

הטוב שבחורבן - 'סותר על מנת לבנות'

כיצד בדבריהם ובהנהגתם של נחום איש-גם-זו ורבי עקיבא באה לידי ביטוי התייחסותם אל הטוב הנסתר? • בעניין של צער ניתן לראות כיצד הוא מביא לטוב, אך בדראג גבוהה יותר רואים איך שמלכתחילה הוא רק טוב • עתה קרובים יותר לזמן הגאולה, שאז יראו את החסד המכוסה שבחורבן ו"גם זו לטובה" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. יש' . . לבאר החילוק בין דברי רבי עקיבא ודברי נחום איש-גם-זו - ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד" (שנאמר על-ידי רבי עקיבא) הוא בלשון תרגום (ארמית), ו"גם זו לטובה" (שנאמר על-ידי נחום איש-גם-זו) הוא בלשון הקודש: לשון הקודש - הוא לשון קדוש ומבורר, ולכן, כל העניינים הנאמרים בלשון זה הם ברורים; מה שאין כן העניינים הנאמרים בלשון תרגום (שאינו קדוש ומבורר כלשון הקודש), אינם ברורים כל כך. ומזה מובן גם בנדון דידן, שבביטוי "כל דעביד רחמנא לטב עביד" (שבלשון תרגום), הרי, אף על פי שגם בזה נרגש שכל מאורע בעולם ("דעביד רחמנא") - "לטב עביד", מכל מקום אין זה בא לידי גילוי באופן ברור כל-כך; ואילו בביטוי "גם זו לטובה" (שבלשון הקודש) מודגש, אשר הטוב שבכל דבר בא לידי ביטוי וגילוי בראיה ברורה.

א. תנא משמיה דרבי עקיבא, לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד. כי הא דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא להיא מתא, בעא אושפיזא, לא יאהבי ליה, אמר כל דעביד רחמנא לטב, אזל ובת בדברא (ולן בשדה³). והוה בהדיה תרנגולא (להקיצו משנתו³) וחמרא ושרגא.
- בזמננו זה, הנוסע בדרך לוקח אתו דברים אחרים: פנקס המחאות, מברשת-שיניים וכו'... אבל בזמנים שעברו נהג הנוסע לקחת איתו "שרגא" (נר) - בכדי שיוכל להתעסק בלימוד התורה גם בחושך; "חמרא" - שישא ("וואָס זאָל שלעפן") את הגשמיות שלו, כך שהוא יהיה משוחרר מענייני הגשמיים ולא יצטרך להתעסק בהם בעת נסיעתו; ו"תרנגולא" - שיעיר אותו ל"תיקון חצות".
"אתא זיקא כבייה לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכליה לחמרא, אמר, כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא שבייה למתא, אמר להו, לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקב"ה הכל לטובה", "אילו היה נר דלוק היה הגייס רואה אותי, ואילו היה החמור נוער או התרנגול קורא היה הגייס בא ושובה אותי"³.

ב. ויובן זה על פי ביאור החילוק בין שתי הדוגמאות שהובאו בגמרא בקשר לשני הביטויים האמורים: (א) הדוגמא בגמרא לדברי רבי עקיבא "כל דעביד רחמנא לטב עביד" - היא במסכת ברכות²;

(1) מכאן ועד סוס"ד הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ב ע' 393 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
(2) ס,סע"ב.

(3) פרש"י שם.
(4) כא.א. וש"נ.

אם אין קמה אין תורה

רבי אלעזר בן עזריה אומר אם אין תורה אין דרך־ארץ אם אין דרך־ארץ אין תורה... אם אין קמה אין תורה אם אין תורה אין קמה (פרק ג משנה יז)

ויובן... מאמר רז"ל אם אין קמה אין תורה, דקמה הוא לחם מן הארץ, ותורה היא לחם מן השמים, וצריך להיות שניהם דווקא, כמאמר המשנה כל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה, ויפה תלמוד תורה עם דרך־ארץ שיגיעת שניהם משכחת עוון.

והיינו, שבכדי להשיג ולתקן את חטא עץ הדעת צריך להיות יגיעת שניהם דייקא, תורה וקמה. והנה, ב' העניינים לתורה וקמה בגשמיות, הם לפי שגם ברוחניות (בעניין התורה ומצוות) גופא יש גם כן ב' העניינים, לימוד התורה ועבודת התפילה:

כי תורה היא מלמעלה למטה, כמו שכתוב תען לשוני אמרתך, כעונה אחר הקורא, והיינו שאינו שום מציאות, כי אם שמקבל ההמשכה וההשפעה מלמעלה. ותפילה היא מלמטה למעלה, כמו שכתוב סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, דקאי על עבודת התפילה שעניינה הוא העלאה מלמטה למעלה.

וב' עניינים אלו תורה ותפילה הם ברוחניות, ומהם נמשך גם בגשמיות עניין תורה וקמה, שקמה הוא לחם מן הארץ, דוגמת עניין התפילה שהיא העלאה מלמטה למעלה, וכשם שבעבודת האדם צריך להיות גם כן קו התפילה ואינו מספיק לימוד התורה בלבד, כמו כן גם בגשמיות צריך להיות תורה עם דרך ארץ דווקא, כמאמר רז"ל הרבה עשו כר' ישמעאל ועלתה בידם.

[והיינו, שעם היות שהעסק בדרך ארץ גופא הוא גם כן על־פי התורה, כמו שכתוב בתחילת פרשה שנייה של קריאת שמע והיה אם שמוע תשמעו גו', הרי אחר כך כתיב ואספת דגנך גו', היינו שצריך להיות גם העסק בדרך ארץ דווקא, תורה עם דרך ארץ]. וברוחניות הוא עניין התורה והתפילה.

וב' עניינים אלו בעבודה הוא עניין רצוא ושוב, ובכללות הוא ההפרש בין ב' פרשיות הראשונות של קריאת שמע: ואהבת גו' בכל לבבך ובכל נפשך הוא עניין העבודה של רצוא. והיה אם שמוע תשמעו הוא עניין העבודה דשוב.

[...] ויש מעלה בב' העניינים, המעלה בתורה היא להיותה המשכה מלמעלה למטה, והמעלה בתפילה היא לפי שעלידי ההעלאה מלמטה למעלה שהוא עניין של התחדשות אזי ממשיכים אור חדש.

[...] והנה, מי שתורתו אומנתו מאיר אצלו בגילוי בחינת התענוג שבתורה... שהוא תענוג פשוט שאינו מורכב בשום דבר, דאף שאצל כולם הרי התענוג שבתורה הוא בהעלם, מכל מקום, במי שתורתו אומנתו הרי זה בגילוי.

[...] ולעתיד יהיה זה בגילוי אצל כל ישראל, דזהו מה שאמרו שעולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה, שהוא תענוג הפשוט שאינו מורכב בשום דבר.

אמנם מי שאין תורתו אומנתו, צריך להיות אצלו ב' העבודות של תורה ותפילה, שהוא רצוא ושוב, וכפי שהוא נמשך בגשמיות הוא עניין קמה ותורה, שיגיעת שניהם דווקא משכחת עוון (כנ"ל).

(ממאמר ד"ה ראשית עירסותיכם ה'תשט"ז. תורת מנחם כרך יז עמ' 43, 109, בלתי מוגה)

"כי מטא התם שרינהו לסיפטא, חזנהו דמלו עפרא, בעא מלכא למקטלינהו לכולהו (שונאיהן של ישראל⁵), אמר קא מחייכו בי יהודאי, אמר [נחום איש־גם־זו] גם זו לטובה, אתא אליהו אדמי ליה כחד מינייהו (כאחד משרי קיסר⁶), אמר להו דילמא הא עפרא מעפרא דאברהם אבוהון הוא (כשנלחם עם המלכים⁵), דכי הוה שדי עפרא הו

"אמאי קרו ליה נחום איש־גם־זו, דכל מילתא דהוה סלקא ליה (כל המאורע לו אפילו רעה⁵) אמר גם זו לטובה. זימנא חדא בעו לשדורי ישראל דורון לבי קיסר [המדובר היה בנוגע לשליחות אל מלך רומי בעיר רומי⁶]. אמרו מאן ייזיל, ייזיל נחום איש־גם־זו דמלומד בנסין הוא, שדרו בידיה מלא סיפטא [ארגז] דאבנים טובות ומרגליות, אזל

אצל נחום איש־גם־זו היה מובן בפשטות, אשר מכיוון שבני־ישראל מינו אותו להיות שליח אל המלך – עליו למלא את שליחותו, והקב"ה בוודאי יעזור

סייפיה, גילי (קשינ⁵) הווי גירי, דכתיב⁹ ייתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו. הוויא חדא מדינתא דלא מצו למיכבשיה ("מלחמות פעלן דאך ניט ביי גויים... [– לא חסרים הרי מלחמות אצל גויים]), בדקו מיניה וכבשוה, עיילו לבי גזייה ומלוהו לסיפטא אבנים טובות ומרגליות ושדרוהו ביקרא רבה כו".

ג. החילוק בין שתי הדוגמאות:

בסיפור רבי עקיבא – הרי המאורעות שאירעו גרמו לו לרבי עקיבא הפסד וצער, שכן, כתוצאה מהם היה מוכרח ללון בשדה (מאחר שלא נתנו לו להיכנס לעיר), והיה שרוי בחשיכה (כיוון שהרוח כיבתה את הנר), ואיבד את תרנגולו ואת חמורו (בגלל טריפת החתול והארי). כל מאורעות אלו היו לשם טובה (כיוון שעלידם ניצל רבי עקיבא מהשודדים), אבל המאורעות עצמם היו עניין של צער.

מה שאין כן בסיפור נחום איש־גם־זו – הרי, מלכתחילה לא היה שם כל נזק כלל, ואדרבה, אילו היה נחום איש־גם־זו מביא אבנים טובות ומרגליות – מי יודע אם היו מתקבלות אצל המלך,

בת בהוא דירה (לן לילה אחת באותו המלון⁵), בליליא קמו הנך דיוראי ושקלינהו לסיפטא (ארגז שלו⁵) ומלוהו עפרא, למחר כי חזנהו אמר גם זו לטובה⁷.

– אף על פי ש"למחר" ראה נחום איש־גם־זו מה שקרה לו, מכל מקום לא עלה בדעתו כלל לחזור מדרכו (ואדרבה, תגובתו על זה היתה "גם זו לטובה"), שכן, אצל נחום איש־גם־זו היה מובן בפשטות, אשר מכיוון שבני־ישראל מינו אותו להיות שליח אל המלך – עליו למלא את שליחותו, והקב"ה בוודאי יעזור⁸.

(פרש"י שם.)

(6) כנראה, בכדי לבטל גזירה שנגזרה בתקופה ההיא על בני־ישראל (מהנחה בלתי מוגה).

(7) מסתבר, שנחום איש־גם־זו ה' שקוע ("ער איז געווען צוטרעגן") בעניינים אחרים, ולא נתן תשומת לב יתירה להארגו שנתנהו למסור אל הקיסר... ובפרט, שבהיותו תנא ה' עסק בוודאי בלימוד התורה יותר מבאבנים טובות ומרגליות; ובכן לא ייפלא שכאשר הגיע נחום איש־גם־זו לאכסנייתו ללון שם במשך הלילה, מילאו הדיירים את ארגו עפר...

כאשר נתעורר נחום איש־גם־זו בבוקר – ראה אמנם מה שאירע במשך הלילה, אבל בכל זאת, השקיע את עצמו בלימוד התורה, "וואָס! זאָל ער זיך גיין נעמען צום האַרצן פון אבנים טובות ומרגליות"?... ותיכף נענה ואמר "גם זו לטובה!" (מהנחה בלתי מוגה).

(8) מכיוון שבני־ישראל הטילו עליו שליחות אל בית המלכות – סבר נחום איש־גם־זו – הרי למאי נפק"מ לו כיצד יתגשמו

הדברים!?! "זאָל דאָגה'נען דער אויבערשטער" כיצד תתמלא שליחותו; מצדו הוא, הרי מכיוון שמינהו למלא שליחות מסוימת – עליו לילך בשליחותו! (מהנחה בלתי מוגה).
(9) ישע"י מא, ב.

פרשת ואתחנן

אתה הראת לדעת... אין עוד מלבדו (ד, לה)

כל יהודי 'רואה' ומאמין מצד נשמתו ש"אין עוד מלבדו", אבל אין הוא רשאי להסתפק בכך, אלא מחובתו להבין את העניין בשכל – 'לדעת'. רק ידיעה שכלית מביאה להתאחדות פנימית עם הדבר, ואילו באמונה בלבד נשאר העניין בבחינת 'מקיף'.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1170)

* * *

הידיעה ש"אין עוד מלבדו", היינו שהבריאה בטילה לאור האלוקי המחיה אותה ואינה מציאות עצמאית, אינה ידיעה שכלית ("לדעת") בלבד, אלא אפשר 'לראות' את הדבר בראייה חושית, 'הראת'. דוגמה לדבר:

תלמיד היושב לפני רבו מתייחס לדיבורו של הרב כ"יש" ומציאות דבר (שכן הוא קולט את חכמת הרב באמצעות דיבורו), ואילו מחשבתו של הרב (שאינה מתגלית אליו) נחשבת בעיניו 'אין'; אך לאמיתו של דבר ההיפך הוא האמת, שהרי המחשבה היא מקור הדיבור וחיותו והדיבור בטל אליו. הרי רואים בחוש שככל שדבר מסויים נעלה יותר – הוא רוחני ודק ונעלם יותר, ועם כל זה הוא ה"יש" האמיתי. וכמו כן: לעיני בשר אמנם נראה שהעולם הגשמי הוא 'יש', ועולם היצירה הרוחני הוא 'אין'; אך האמת היא שעולם היצירה, שמחיה את עולם העשייה, הוא 'יש' אמיתי, ועולם העשייה בטל אליו ואינו אלא 'אין'.

(אור התורה דברים עמ' טד)

אתה הראת לדעת (ד, לה)

כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו כולם שהוא יחידי (רש"י)

בדברי רש"י נרמזים שני אופנים בעבודת ה' – 'פתח' ו'קרע'.

פתח – היינו עבודת הברורים, שבה 'פותחים' את עניני העולם ומגלים את תכליתם (שנבראו לשמש את קונם) ואת הניצוץ האלוקי שבהם. וכן בעבודת האדם עם עצמו: 'פותחים' את השכל ואת המידות (על-ידי התבוננות בתפילה) ועל-ידי זה עוסקים בעניני העולם לשם שמים ומבררים אותם. קרע – עבודת הניסיונות. הניצוץ שבניסיון נעלם ונסתר לגמרי, וכדי לגלותו יש צורך ב'קריעת' וביטול ההעלם וההסתר. והוא הדין לעבודת האדם עם עצמו: יש לבטל את התענוג והרצון, השכל והמידות, ולא להתחשב בהם; וכן יש לבטל את המגבלות של הגוף והנפש הבהמית ולהתעלות מהם.

(לקוטי שיחות כרך כד, עמ' 40)

כי ה' הוא האלקים (ד, לה)

גם שם אלקים, בגימטרייה הטבע, הוא כעצם שם הוי' שלמעלה מהטבע, היה הווה ויהיה כאחד. גם טבע הוא אלוקות, אלא שהדבר מוסתר ונעלם.

(ספר המאמרים קונטרסים א עמ' נו)

שכן, בבית המלך אין מחסור כלל באבנים טובות¹⁰; ואילו דווקא כאשר הביא עפר – נתקבל הדבר. אלא, שמלכתחילה היה מעמד ומצב של העלם, "מען איז געווען מיט פאַרמאַכטע אויגן" [כמו שהיו בעיניים עצומות]... ולפיכך היה נדמה שיש כאן נזק וצער; אמנם, לאחר שנתבטל ההעלם על הטוב שבמאורע ההוא – נתברר ונתגלה

כיוון שנחום איש-גם-זו היה רבו של רבי עקיבא¹⁴, נמצא, שרבי עקיבא חי בדור מאוחר יותר מדורו של רבו נחום איש-גם-זו, שאז נעשה חושך הגלות גדול עוד יותר, כיוון שבכל דור מתגבר החושך לגבי הדור שלפניו. ולפיכך, בדורו של רבי עקיבא¹⁵, לא היתה קיימת האפשרות לראות בגילוי שכל דבר הוא טוב מצד עצמו, שכן, אפילו

נחום איש-גם-זו, שהיה שמוח בייסוריו, ועליו נאמר "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו" – היה יכול לפעול בנוגע לדבר שנראה בלתי-רצוי (דוגמת הייסורים) שיוכלו לראות שדבר זה עצמו הוא טוב

שמלכתחילה היה זה דבר טוב.

כלומר: בסיפור רבי עקיבא – היה רבי עקיבא שרוי במצב של צער, אלא, שבאמצעות צער זה ניצל מצער גדול יותר. ואילו בסיפור נחום איש-גם-זו – הדבר עצמו (מה שנגנבו ממנו האבנים טובות ובמקומן הושם עפר) היה טוב. וזהו החילוק בין שני הביטויים – "כל דעביד רחמנא לטב עביד" ו"גם זו לטובה"¹¹:

"כל דעביד רחמנא לטב עביד" – הוא לאו דווקא בגלל שכל מאורע בעולם ("דעביד רחמנא") הוא טוב מצד עצמו, אלא בגלל ש"כל דעביד רחמנא" תכליתו היא טוב ("לטב עביד")¹², מה שאין כן הביטוי "גם זו לטובה" משמעותו, ש"זו – דבר זה עצמו, דאָס אליין"¹³ – לטובה".

ד. ויש לכאור גם טעם החילוק בין רבי עקיבא ונחום איש-גם-זו – שבדברי רבי עקיבא מתבטאת הידיעה וההכרה רק ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד", ואילו בדברי נחום איש-גם-זו מודגשת דרגא נעלית יותר – "גם זו לטובה":

10 עיין עיון יעקב לע"י שם.

11 ראה גם ענף יוסף לע"י שם.

12 לדוגמא – שבאמצעות מאורע המצער וכיו"ב נפעלת הצלה מצער גדול עוד יותר, או שע"י הצער נעשית טובה במקום אחר, וכיו"ב (מהנחה בלתי מוגה).

13 על דרך שכל אחד מראה באצבעו ואומר "זה אילי" (פרש"י בשלח טו, ב).

אם גם אז היו יודעים בפשיטות המציאות האמיתית – שכל עניין בעולם הוא טוב מצד עצמו, מכל מקום, מצד מעמד ומצב הדור, לא היתה ידיעה והכרה זו יכולה להתגלות בעולם. מה שאין כן אצל נחום איש-גם-זו ודורו, דור שהיה קרוב יותר אל (או בעיצומו של) זמן הבית, היתה האפשרות לגלות גם בעולם העניין של "גם זו לטובה".

ה. ויש להוסיף בחילוק שבין רבי עקיבא ונחום איש-גם-זו עצמם (נוסף על החילוק בנוגע לכללות הדור):

אודות נחום איש-גם-זו ורבי עקיבא – מצינו¹⁶

14 חגיגה יב, סע"א.

15 בדורו דייקא, כי, לעצמו הי' ר"ע יכול לפעול גם הענין ד"גם זו לטובה" – ע"ד שמצינו ש"לפני נשמות הגבוהות כמו רשב"י לא נחרב הבית כלל" (פלא הרמון שמות ע' ז). היינו, שאצלם כל העניינים הם טוב – אלא שלא הי' יכול לפעול זאת באופן שיהי' ניכר בעולם (בנוגע להליכתו בדרך עם התרנגול החמור והנר). – מהנחה בלתי מוגה.

16 ראה ירושלמי פאה פ"ח ה"ח, שלאחרי שבאו יסורים על נחום איש-גם-זו, "סליק לגבי ר"ע, א"ל אוי לי שאני רואה אותך כך, א"ל אוי לי שאני אין רואה אותך בכך, א"ל מה אתה מקללני, א"ל ומה אתה מבעט ביסורין".* ובמראה הפנים שם (בהתירוץ על הקושיא מסנהדרין קא, סע"א: "נענה רבי עקיבא ואמר חביבין יסורין"): "א"ל דהכא, כל ימי חייו, דומיא דנחום איש-גם-זו, הוא דלא ס"ל לר"ע שיהיו חביבין יסורין, משא"כ ההיא דר"א דלפי שעה הי' כו"י" (המו"ל).

שנחום איש-גם-זו היה שמח בייסוריו, מה שאין כן רבי עקיבא (ואף שרבי עקיבא אמר¹⁷ "כל ימי הייתי מצטער... מתי יבוא לידי ואקיימנו" - היה זה מצד עניין המסירות-נפש (לקיים מה שנאמר¹⁸ "בכל נפשך", "אפילו נוטל את נפשך"17), ולא מצד העניין של שמח בייסורים).

כיצד יכולים להיות שמחים בייסורים? - מבאר רבינו הזקן בתניא¹⁹ - "כי גם זו לטובה, רק שאינה נגלית ונראית לעיני בשר כי היא מעלמא דאתכסיא שלמעלה מעלמא דאתגליא", ומוסיף לבאר ש"לכן אמרו רז"ל²⁰ כי השמחים בייסורים עליהם הכתוב אומר²¹ ואהביו כצאת השמש בגבורתו, כי השמחה היא מאהבתו קרבת ה'... (ש)היא ביתר שאת... בעלמא דאתכסיא... ועל כן זוכה לצאת השמש בגבורתו לעתיד לבוא שהיא יציאת חמה מנרתקה שהיא מכוסה בו בעולם הזה", היינו, ששכר זה הוא באופן של "מידה כנגד מידה"²², כיוון שרואה ומכיר שהייסורים עצמם אינם ייסורים, אלא טוב נעלה יותר, ובגלל גודל מעלתו הרי הוא מכוסה.

ולכן: נחום איש-גם-זו, שהיה שמח בייסוריו, ובמילא, נאמר עליו "ואהביו כצאת השמש בגבורתו" - היה יכול לפעול בנוגע לדבר שנראה בלתי-רצוי (דוגמת הייסורים) שיוכלו לראות שדבר זה עצמו הוא טוב הנראה והנגלה ("גם זו לטובה"); מה שאין כן רבי עקיבא - היה יכול לפעול רק שיראו ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד", היינו, שיכול אמנם להיות שהדבר עצמו הוא בלתי-רצוי, אלא שצריך לידע שבסופו של דבר תצמח מזה טובה.

ו. ומכל זה מובן גם בנוגע לכללות עניין החורבן והגלות - שגם בזה ישנם ב' האופנים ד"כל דעביד רחמנא לטב עביד", ו"גם זו לטובה"²³:

מבואר ברשימות הצמח-צדק לאיכה²⁴ שבחורבן בית המקדש היה "אור החסד בכלי הגבורה", "עם שבחיצוניות היה גילוי הגבורה והדין והרוגז, מכל מקום, בפנימיותו, מחמת זה נתבטלה השנאה כבושה הנ"²⁵, ונתעורר האהבה והרחמים", היינו, שבפנימיות הרי זה עניין של חסד.

וההסברה בזה - בכ' אופנים:
אופן הא' - על פי המבואר במדרש²⁶ בפירוש הפסוק²⁷ "מזמור לאסף אלקים באו גוים נחלתך", "לא הוה קרא צריך למימר אלא בכי לאסף, נהי לאסף, קינה לאסף, ומה אומר מזמור לאסף... כך אמרו לאסף, הקב"ה החריב היכל ומקדש, ואתה יושב ומזמר?! אמר להם, מזמר אני ששפך הקב"ה חמתו ("כלה ה' את חמתו"²⁸) על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל", כלומר, חורבן בית המקדש הוא אמנם עניין של היזק, אבל על-ידי היזק זה באה טובה, שנמנע היזק גדול יותר רחמנא-ליצלן (ש"לא שפך חמתו על ישראל") - שזהו עניין ד"לטב עביד", שהדבר עצמו הוא בלתי-רצוי, אלא שעל-ידי זה באה טובה.

ואופן הב' - שחורבן בית המקדש הוא לצורך בנין בית מקדש נעלה יותר, בית המקדש השלישי, שמעלתו גדולה באין ערוך לגבי בית המקדש הראשון והשני שבנינם בידי אדם, ואילו בית המקדש השלישי יהיה בידי שמים²⁹, אלא, כל זמן שעומד על תילו ועל מכונו בית המקדש שבנינו בידי אדם, לא יכול לירד ולהתגלות הבניין שבידי

(טבת).

בהתוועדות ש"פ שמות תשמ"ג התייחס הרבי למאורעות הנ"ל (וקישר זאת לעובדת הסחבת בבניית המקווה בשכונה), וכה אמר בין השאר: (הדברים מרשימה פרטית - בלתי מוגהת):

לאחר-מכן התרחשה שריפה קטנה, שריפה זו היתה באופן ניסי. אף אחד לא יודע איך היא פרצה, ואין על זה שום טעם ושום הסבר על-פי טבע. אף-על-פי-כן לא נגע ולא פגע!

אחר-כך אירעה שריפה גדולה יותר רחמנא-ליצלן, שכל העם יודעים ומדברים אודותה. גם שריפה זו היתה באופן ניסי. אין על זה שום טעם והסברה איך היא פרצה. אף-על-פי-כן לא נגע ולא פגע!

ראיתי שאין לי שום ברירה, חייבים להציל את הבנין, אז מכרתי אותו.

בפתק שכתב הרבי לרב דוורקין, נאמר בין השאר:

בודאי נודע ע"ד השריפה, לא-עתה ולא-עליו, היום בוקר, והגיעו המים וכו' והזיק להביהכ"ס, ובנס לא נגע בהס"ת וכו'.

וה' יגדור פרצות עמו בכלל ובפרט כו' - ויקויים מאמר קדוש-עליון המפורסם, ויבנו במקום הנ"ל - כהוראות (ונתינת כח) באגה"ק דאדה"ז והצ"צ.

ואך טוב הנראה-ונגלה יהי' כאן ובכל-מקומות בני-ישראל שליט"א.

לחברי ה'ועד להפצת שיחות' כתב הרבי (בכ"א טבת תשמ"ג):

והירצון שיקויים בהם מאמר קדוש-עליון המפורסם וכו' ויבשרו-טוב בטוב הנראה והנגלה

ובפרט מהצלחתם רבה בהפצת המעינות חוצה כו' קבלה, אזכיר עה"צ להחיוב.

להבעיר את כתלי הגלות

לאחד האנשים שעסק בקירוב ישראל לאביהן שבשמים כתב הרבי בג' אייר תשי"ב ('אגרות קודש' כרך ו' עמ' יא):

כבר אמרתי... שהעיקר הוא בדתנו ותורתנו העשיה בפועל ממש, וכידוע שזהו גם-כן כלליות אופן קבלת התורה, שלכל לראש אמרו נעשה ורק אחר-כך נשמע, וכבר אמרתי המשל עתה על זה, אשר בעת שריפה אין זמן לבאר להרואים או אפילו להעובדים בכיבי השריפה, באיזה אופן עובדים מכוונות הכיבי, ולמה צריך להעמידם באופן כזה או לסבב אותם באופן כזה, והוא הדין למצב עם-ישראל עתה, אשר כפתגם... השם-יתברך מבעיר את כתלי הגלות, וצריכים להציל נפשות בני ישראל משריפה זו למען יזכו כולם לגאולה השלימה במהרה בימינו ממש, וכל הנוכח בשעת מעשה וסוגר עיניו ואינו רוצה לראות את השריפה או שיושב במנוחה ומחכה עד שייסבירו לו את כל הפרטים בהשריפה וכל הפרטים באופן עשיית מכוונות הכיבי וכל הטעמים איך ובמה הם מכבים את האש, הרי הוא לוקח על-עצמו ענין של פקוח-נפשות בפועל-ממש, ולאידך גיסא זה גופא שמתעסק בכיבי השריפה, מכשירו ומכיניו בטוב להבנה לאחר-יזה מאין באה השריפה ועל איזה יסוד נבנו המכוונות ואיך מכבים הם את השריפה.

והנמשל מכל זה מובן ופשוט אלא שצריך לבארו לכל אחד ואחת לפי שכלם ובעינים הם.

(23) בהבא לקמן - ראה גם מכתב ח"י מנ"א שנה זו (אג"ק ח"ד ס"ע תיג ואילך) - "ואסיים במה שאמרתי בהמשך לשבת נחמו כו".

(24) אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א"פ.

(25) כמ"ש לפנ"ז (שם) שבבנין ביהמ"ק "שנאה כבושה היתה" (ראה ויק"ר רפ"ז), כמ"ש "כי על אפי ועל חמתי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו אותה גו' להסירה מעל פני", "השנאה היתה בפנימיות, ובחיצוניות ה' גילוי האהבה, וע"ד אור הגבורה בכלי החסד".

(26) איכ"ר פ"ד, יד. וש"נ.

(27) תהלים עט, א.

(28) איכה ד, יא.

(29) ראה זהר ח"א כח, א. ח"ג רכא, א.

(*) ראה גם תענית שם. אבל שם (נוסף לכך שלא נתפרש ר"ע דוקא, אלא תלמידיו סתם), המענה של נחום איש גסחו הוא "אוי לי אם לא ראיתוני בכך", ובמילא, לא נזכר המשך השקו"ט בנוגע ל"מבעט בייסורין".

(17) ברכות סא, ב.

(18) ואתחנן ו, ה.

(19) פכ"ז (לג, א).

(20) שבת פח, ב. וש"נ.

(21) ס' שופטים ה, לא.

(22) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.

פועל את "מצוה גוררת מצוה" ואזי הוא ניצול ומתעלה לדרגה של "בעלי תשובה עומדים", וכפי שראו בפועל שאלו שנאחזו היטב אפילו בהידורי מצוה וכיוצא בזה נתעלו וכו'.

מענות על שריפות

בח' שבט תשי"א ('אגרות קודש' כרך ד' עמ' קמט) כתב הרבי ליהודי שהיה מקורב מאוד אליו. נבהלתי לקרוא במכתבו על דבר השריפה לא עלינו שהיתה בדירתו, הרבי הוסיף:

ובאשר אינני יודע אם יש תחת ידו ספר המצוות להצמח צדק (סוף עמוד 228) הנני להעתיק בזה קטע ממכתב הצמח צדק מה שכתב בענין כגון זה... אחרי שציטט את המכתב בענין 'אחרי שריפה מתעשרים', הוא קובע:

ויהי רצון שיקויים בו פסק דין הנ"ל... קדושי עליו... על מילואו ויודיע בשורות טובות בזה". לחסיד נוסף, שכתב בשנת תשט"ז ('אגרות קודש' כרך יב עמ' שני-שנא) "אודות המאורע אשר פרצה אש וכו'", השיב הרבי:

הנה בודאי יודע לו מרז"ל (בבא בתרא יב, ב) כל המטיבין לו שזהו לאורך ימים". אחרי ציון לדברי רבותינו בענין שאחר שריפה מתעשרים איחל:

ויהי רצון שיקוימו בהם במילואם ברכות נשיאנו האמורות. ב'יחידות' אחרי שמחת תורה תשי"ד (צדיק למלך חוברת ז' עמ' 251):

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר פעם שהיה אחד במקום שפרצה שריפה והלה רצה להינצל הוא הצליח להשתחל למקום צר ושם התנבא; לאחר מכן כשכתבה השריפה ביקש הלה לצאת מה'חור' והדבר היה בלתי אפשרי (כל כף).

בבית כנסת חב"ד שבשכונת סנהדריה בירושלים ת"ו נשרפו 15 עמודים של ספר תורה אחד, והרבי כתב להם (היכל מנחם כרך ג' עמ' נא):

באם ימצא המאמר כדאי שילמדו בבית הכנסת בד"ה להבין כו' באש תרל"ח... עליהם לעשות כפי שיחליטו רבני אנ"ש שבירושלים ת"ו, וה' יגדור פרצות עמו ישראל בכל מקום שהם, וימהר קיום הבטחתו ואני אהי' לה נאום ה' חומת

אש סביב, כי פרוזת תשב ירושלים (עין אור התורה בשלח ע' תרפא ואילך).

מענה מפורט בקשר לשריפת ספרי תורה בבית כנסת חב"ד בשכונת גבעת שאול בירושלים - הודפס במדור זה בגיליון א'לט.

בעת חלוקת 'כוס של ברכה' במוצאי חג השבועות תש"מ עבר הרב שלמה קונין והרבי בירכו: "שיקויים אצלך מאמר קדושי עליון" (=שלאחר שריפה מתעשרים).

במהלך חלוקת השטרות לצדקה בשנת תש"נ, בז' מנחם-אב איחל הרבי לאחד האנשים: "אחרי שריפה מתעשרים". בג' טבת אמר לאדם אחר: "אחרי שריפה זוכים לעשירות".

מים או נפט?

נשאל פעם כב' קדושת אדמו"ר מוהרי"צ מדוע הוא מתנגד לענין מסויים, הרי בשעה שצריכים לכבות שריפה, לא בוחנים את המים אם נקיים וראויים הם לשתייה; כאשר צריכים לכבות שריפה, משתמשים גם במים שאינם נקיים (כגון מי שופכין וכיו"ב) ובלכד לכבות השריפה! והשיב:

אכן שריפה יכולים לכבות גם עם מים שאינם נקיים, אך כאשר יכבו שריפה בנוזל שיש בו דמיון למים אך בסוף יתברר שמדובר ב.. נפט, הנה התוצאה תהיה לא רק אי כיבוי שריפה, אלא אדרבה נוזל זה גרם להגדלת האש יותר ויותר.

וההוראה:

עשיית דברים טובים בכסף שמקורו בדבר עבירה כמו חילול שבת, כסף קשור בריבית, לא יועיל כ"אם להיפך (ע"פ שיחת י"ב תמוז תשט"ז - תורת מנחם כרך יז עמ' 74).

שריפות שמימיות

בחורף תשמ"ג התרחש אירוע שמימי, כאשר הרבי מכר באמצעות המרא-דארתא הרה"ג ר' זלמן שמעון דווארקין את בנין 770 ליהודי תמורת כמה אלפי דולרים. המדובר היה בעניין רוחני שנשגב מדעת בני אנוש.

לעניין זה קדמו שתי שריפות בבית מדרשו של הרבי, אחת מתחת לכימת להתוועדות והשנייה במשרדי ה'ועד להפצת שיחות' (באור ליום ה' כ"א

שמים, ובהכרח לסתור תחילה הבניין שבידי אדם כדי שיוכל להבנות הבניין שבידי שמים³⁰,

[במכל-שכן וקל-וחומר מ"בנין הורדוס"³¹, שהוצרכו לסתור תחילה (חלק מ) הבניין הקודם, ורק לאחר זה היו יכולים לבנות בנין מפואר ונאה יותר³², ואם בשביל בנין מפואר ונאה יותר בידי אדם צריכים לסתור תחילה הבניין הקודם, בשביל בנין מפואר ונאה יותר בידי שמים, על אחת כמה וכמה שצריכים לסתור הבניין הקודם שבידי אדם],

וכיוון שכן, הרי, חורבנו של בית המקדש שנבנה בידי אדם בשביל בנין בית המקדש בידי שמים, אינו היזק (שעלידו יבוא דבר טוב), אלא (החורבן עצמו הוא) דבר טוב - "סותר על מנת לבנות", שהסתירה עצמה היא התחלת הבניין³³ - שזהו ענין "גם זו לטובה", שהדבר שנראה בלתי-רצוי הוא באמת דבר טוב.

א. אמנם, כל זמן שנמצאים עדיין בגלות, לא יכול להיות ההרגש ש"גם זו לטובה" ("מ'האלט ניט דערביי"), כיוון שנרגש בגלוי היזק החורבן (אלא, ישנו ההסבר שהיזק זה מנע היזק גדול יותר):

אבל, צריכים לידע שעכשיו [לאחרי תשעה באב, ולאחרי שכבר עברו כל ההעלמות וההסתרים וכל הבלבולים כו'] הולכים ומתקרבים

30) מעין דוגמא לדבר: פעם היו רגילים לומר, שלעשות מ"פולישער חסיד" חב"ד'ניק, קשה יותר מאשר לעשות מ"עולם שער" - חסיד, כי, "פולישער חסיד" יש לו כבר איזה "צורה" ו"ציוור", ובמילא, צריכים תחילה להפשיטו מציוורו הקודם, ורק לאחר יכולים לעשותו חב"ד'ניק, משא"כ ה"עולם שער" הוא בבחינת "גולמי כלי עץ", וצריכים רק להלבישו הלבוש הראוי.

31) ראה ב"ב ד, א.

32) וזה שאמרו "לא ליסתור איניש כי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחרייתא" - "מלכותא שאני דלא הדרא בי" . . אי אמר מלכותא עקרא טורי, עקר טורי ולא הדר בי" (שם ג, ב). כך שהיו יכולים להיות סמוכים ובטוחים שיבנה הבנין המפואר והנאה יותר.

33) ראה גם לקו"ש חכ"ט ע' 11 ואילך, ובהנסמן שם.

לזמן הגאולה, שאז "הקב"ה מוציא חמה מנרתקה צדיקים מתרפאין בה"³⁴, ואז יראו בגלוי (לא רק ש"כל דעביד רחמנא לטב עביד", אלא יתירה מזה) ש"גם זו לטובה", שהחורבן עצמו לא היה עניין של גבורה, אלא טוב מכוסה, כאמור, אור החסד בכלי הגבורה.

וכמו שכתוב³⁵ "ואמרת ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בי", היינו, שלעתיד לבוא יודו להקב"ה (לא על זה שסוף-כל-סוף נתבטל המעמד ומצב של "אנפת בי", אלא) על כך ש"אנפת בי", כיוון שיראו בגלוי שאין זה עניין של כעס, אלא טובה.

[. . .] וגם עכשיו תלוי הדבר בידינו, שבכל רגע ורגע יכולים אנו לפעול ירידת והתגלות בית המקדש השלישי - שלהיותו בנין בידי שמים, יכול להבנות גם בלילה (דלא כבנין בידי אדם שצריך להיות ביום דווקא)³⁶ - כי, כאשר ההנהגה של בני-ישראל היא באופן של "בקולו תשמעו", אזי בא משיח "היום"³⁷ [כהמענה של משיח על השאלה "לאימת אתי מר": "היום, אם בקולו תשמעו"³⁸, ובפרט על-ידי ההכנה של "פוצו מעינותיך חוצה"³⁹], ובמילא יורד ומתגלה בית המקדש השלישי על אתר.

ואז יאמרו "אודך ה' כי אנפת בי", כיוון שיראו ש"גם זו לטובה", שכל העניינים שחשבו עד עתה שהם עניינים לא טובים, נעשו טוב הנראה והנגלה. ובלשון הגמרא בסיום מסכת תענית: "כל אחד ואחד מראה באצבעו (על אלקות), שנאמר . . הנה אלקינו זה וגו' נגילה ונשמחה בישועתו".

(מהתוועדות כ' מנחם-אב ה'תשי"א. 'תורת-מנחם - התוועדות' ה'תשי"א ב (ג), עמ' 267-275)

34) נדרים ה, סע"ב. וש"נ.

35) ישעיה' יב, א.

36) כדאיתא בפרש"י - ר"ה ל, סע"א. פרש"י ותוס' - סוכה מא, סע"א. תוס' - שבועות טו, רע"ב.

37) תהלים צה, ז.

38) סנהדרין שם.

39) ראה אגה"ק דהבעש"ט - כש"ט בתחלתו.

עשית לזירוז הגאולה?

אילו זכינו...

בידינו ניתן הדבר – אם יהיה באופן ד"בעתה" או באופן ד"אחישנה":

...מסופר במדרשי חז"ל מעשה באיש אחד שהיה חורש שדהו עם פרתו, וגעתה פרתו, עבר לפניו ערבי אחד שהיה מבין שיחת בהמות, ואמר לו, הנח המחרשה, כיוון שעכשיו חרב בית המקדש. עודו מדבר עמו, געתה פרתו פעם שנייה, ואמר לו הערבי, יכול אתה לחזור ולהמשיך לחרוש שדך, כיוון שעכשיו נולד מושיען של ישראל.

ומזה מובן, שמשך זמן החורבן... היה יכול להיות – אילו זכינו – ברגע כמימרא, כשיעור הזמן שבין געיית הפרה בפעם הראשונה לגעיית הפרה בפעם השנייה!...

(משיחת כ' מנחם-אב ה'תשי"א. תורת מנחם כרך ג, עמ' 274)

משיח ממתין לפעולתו של כל אחד

...הדגשה יתירה בדורנו זה:

כ"ק מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו הכריז – בשעתו אז – "לא לתר לתשובה לא לתר לגאולה", והודיע, שכבר נסתיימה כל העבודה, ולא נותר אלא "לצחצח הכפתורים", ו"עמדו הכן כולכם" לקבלת פני משיח צדקנו. ועל אחת כמה וכמה לאחר שעברו כמה עשרות שנים מאז הכרזה זו.

ובמילא, דבר ברור הוא שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות, ודור הראשון של הגאולה – דוגמת הדור שנכנס לארץ לאחר חמישה עשר באב שבו "כלו מתי מדבר", ואז נעשו "כולם שלמים ועומדים להיכנס לארץ... מאותן שכתוב בהן (בפרשתנו) חיים כולכם היום".

ולכן בעמדנו בסמיכות ממש לחמישה עשר באב, שבו מודגש ביותר שנמצאים בסיום הגלות ב"מדבר העמים", ו"עומדים להיכנס לארץ", באופן של גאולה נצחית שאין אחריה גלות – צריכה להיות הדגשה והוספה מיוחדת בכל הקשור לקירוב הגאולה, כולל ובמיוחד – הציפייה, הבקשה והתפילה על הגאולה – על דרך ובדוגמת תפילת משה, תקט"ו תפילות, כדי לפעול הכניסה לארץ באופן של גאולה נצחית.

על כל אחד ואחת לעשות חשבון צדק בנפשו: מה עשה עד עתה לקירוב הגאולה!?!...

ובפרט עליידי ההתבוננות שמשיח צדקנו עומד ומצפה בקוצר רוח לגאול את ישראל – כמוכן מדברי הגמרא שאינו מתיר שני נגעים ביחד שלא יתעכב כדי קשירת שני נגעים, כמוזכר לעיל – לאחר שכל אחד ואחד ישלים את התלוי בו להחיש את ביאת המשיח, ומכיוון שמשיח צדקנו בכבודו ובעצמו עומד וממתין לפעולה שלו, הרי מובן גודל האחריות המוטלת עליו, ביחד עם גודל הזכות בו, שלכן, כשיבוא משיח צדקנו בקרוב ממש, יודה לכל אחד ואחת על פעולתו להחיש ביאתו, ולא רק הודיה בלבד, אלא יוסיף וייתן מענייניו, הן עניינים רוחניים, החל מלימוד התורה, "תורה חדשה מאתי תצא", והן עניינים גשמיים, ש"הטובה תהיה מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר".

(משיחת שבת פרשת ואתחנן תשמ"ח. התוודעויות תשמ"ח כרך ז, עמ' 146)

להבעיר את כתלי הגלות

כשפורצת שריפה אין זמן לחשבונות; צריך לברוח • להשרופים, תלמידי התמימים שנכוו בשריפה ל"ע, שעליהם להיות 'מציאות חדשה' • אוסף מענות ייחודיים בקשר לשריפות רח"ל • ומעשה בשתי שריפות 'שמימית' שאירעו בבית הכנסת ובית המדרש 770 • ה' מבעיר את חומות הגלות, ואין זמן לעצום עיניים באדישות או לגרור רגליים – צריך להציל נפשות! • רשימה שנייה

'לחיים' לתלמידים שנכוו

בשבת פרשת ואתחנן תשכ"ט (תורת מנחם כרך ג, עמ' 206) הורה הרבי לתלמידים שנכוו בשריפה – אותם כינה בתואר 'השרופים' – שיאמרו 'לחיים', באומרו: "באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה" (ואמר, שאלו שאינם נמצאים עתה – יאמרו קרוביהם "לחיים" עבורם) ואחר-כך אמר:

כאשר כבוד-קדושת מורי-חמי אדמו"ר היה חולה בחום גבוה, אמר הגאון הרגוע וצ'ובי, שלפני שנעשה נשיא, שזוהי מציאות חדשה, צריכה להיות "טבילותא בנורא" (ואמר שיש לו ראייה לדבר מתלמוד ירושלמי).

ובכן – הסיק הרבי – גם הם התלמידים צריכים להיות מציאות חדשה – "לומדים", הן בנגלה והן בחסידות (וכידוע גם הפתגם שלאחרי שריפה מתעשרים), בטוב הנראה והנגלה.

וכאמור: "באש אתה עתיד לבנותה, שנאמר ואני אהי' לה ג' חומות אש גו". וכיון שבסמיכות לפסוק זה נאמר "פרוות תשב ירושלים" – ינגנו עתה הניגון "פרוות תשב ירושלים".

ברגעי מסירת הידיעה על התאונה והשריפה

לרבי, 'שב הרבי בחדרו והגיה את "קטע משיחת אחרון של פסח תשכ"ט", ולאחר זמן אמר (ראה גם תורת מנחם כרך ג, עמ' 108), שכנראה, בגלל מאורע זה ניתוספו בקונטרס הנ"ל אגרות אלו מרבותינו שבהם מדובר בענין השריפה.

לברוח מהשריפה הפנימית

פעם היה אחד מאנשי תנועת המוסר ("מוסר'ניק") שטען כלפי חסידים שמדייקים בהידורי מצוות עוד טרם סיימו לקיים כמה מצוות – שהדבר דומה לאדם שלבש עניבה לצווארו טרם לבש את שאר הבגדים. הדבר היה כאשר הודיעו לאותו אדם שפרצה שריפה רחמנא-ליצלן.

את הדברים סיפר הרבי בהתוועדות ערב חגי השבועות תשל"ט ('שיחות-קודש' תשל"ט כרך ג' עמודים 53-52) ולימד זכות על הנהגת החסידים: כאשר יהודי עובד עבודתו ללא חשבונות, יודע הוא שנדרש ממנו להיות "סור מרע", הוא בורח משריפה מה"א"ל זר אשר בקרבך", הנקרא גם "נורא"... אזי גם כאשר תופס הוא את העניבה – אזי נהיית היא – העניבה – כה גדולה והגשמיות והחומריות נהיים כה קטנים, כך שהעניבה נהיית בבחינת "ענק לגרורותיך" (משלי א, ט)... והדבר